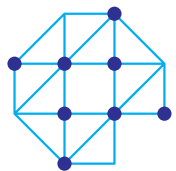
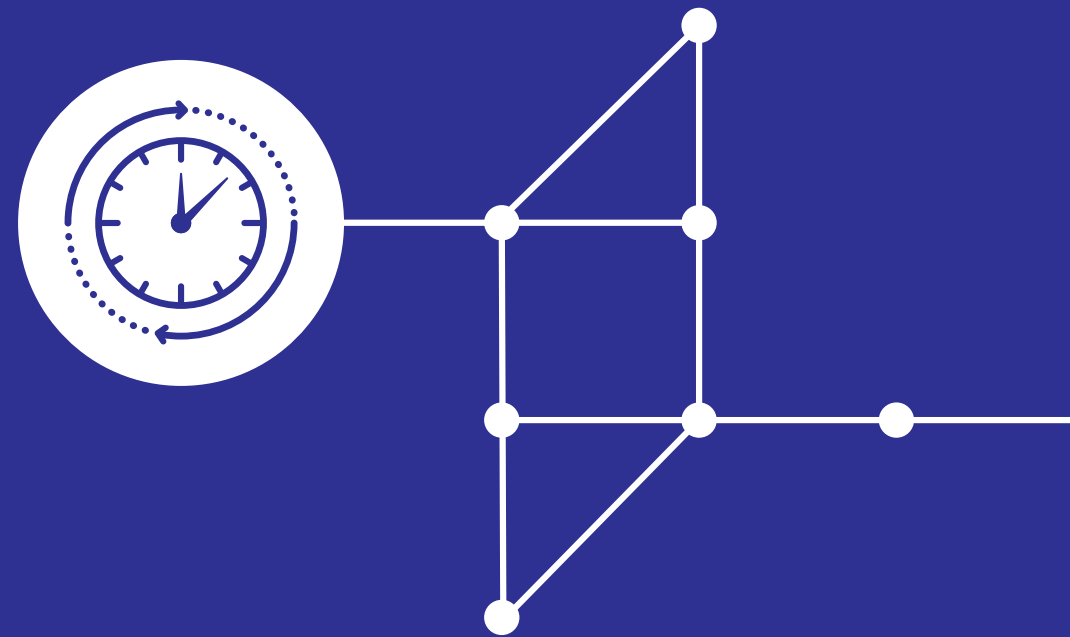

Flexibilisering in het hoger onderwijs: studentbehoeften

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

 flexibilisering

Inhoud

Introductie	2
Evaluaties en onderzoeken	3
Analysekader	4
Werkwijze	5
Conclusie en aanbevelingen	6
WAT	8
WAAR	12
WANNEER	15
HOE	18
Zelf aan de slag	21
Referentielijst	22
Bronnenlijst	23
Colofon	24

Flexibilisering in het hoger onderwijs: studentbehoefte

Introductie

Flexibilisering is een veelbesproken onderwerp in het hoger onderwijs. De reden om het onderwijs meer te flexibiliseren is meestal dat studenten hier behoefte aan zouden hebben. Maar uitspraken over de studentbehoefte berusten dikwijls op aannames. Om werkelijk stappen te maken in het flexibeler maken van het onderwijs, is door onderzoek onderbouwd inzicht nodig.

Diverse hoger onderwijsinstellingen en onderzoekers hebben daar in de afgelopen jaren onderzoek naar gedaan. De werkgroep Onderwijskundige Vraagstukken heeft zich hierin verdiept. Deze publicatie presenteert de uitkomsten daarvan, in de vorm van trends en ontwikkelingen in studentbehoefte op het gebied van flexibilisering van het onderwijs. Aangezien het een analyse naar een beperkt aantal onderzoeken betreft, zijn deze met de nodige voorzichtigheid geformuleerd.

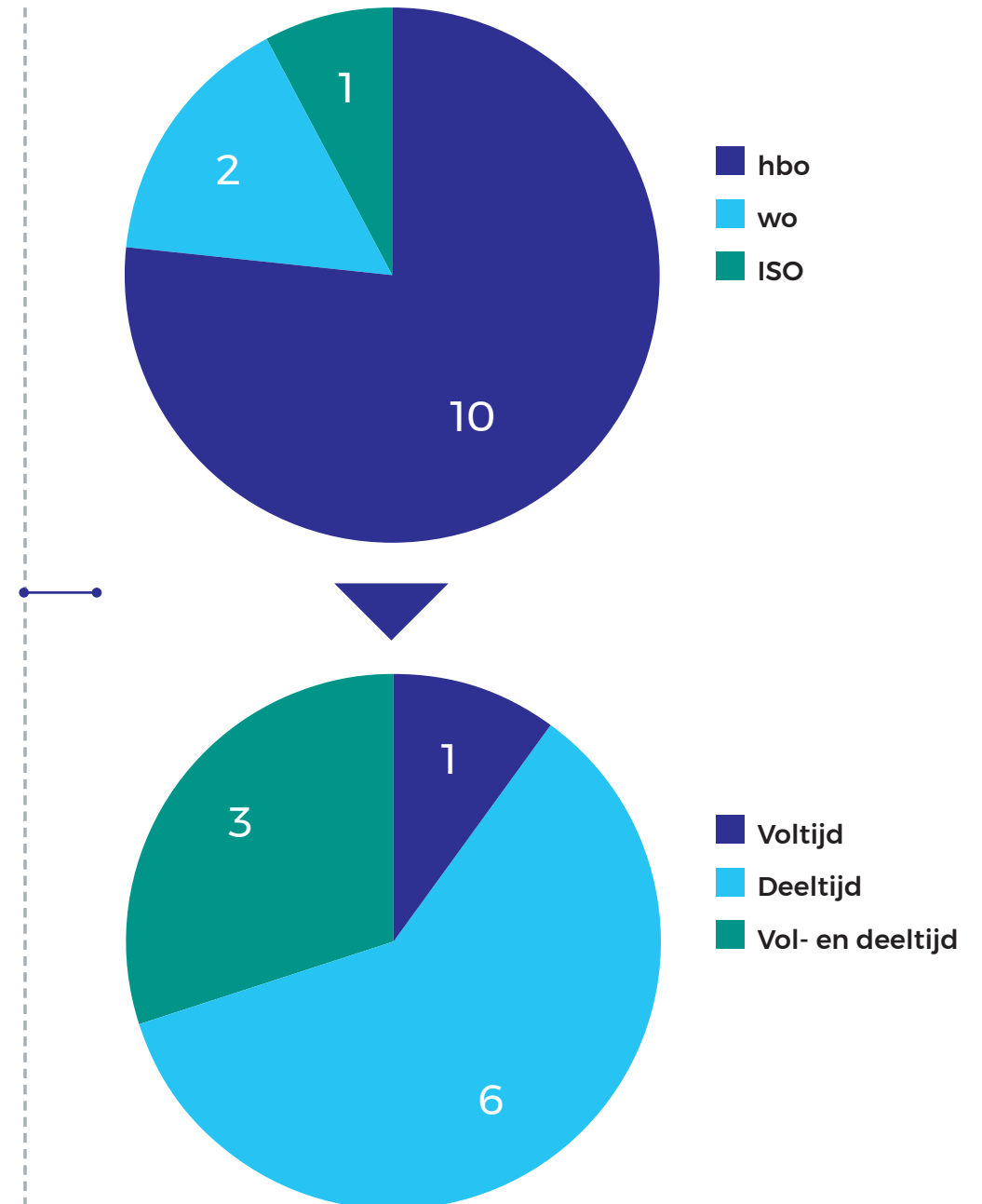
Evaluaties en onderzoeken

Voor de analyse zijn in totaal zestien evaluaties en onderzoeken verzameld. Vervolgens vond een selectie plaats op basis van een aantal criteria, namelijk:

1. Studentbehoefte zijn in kaart gebracht;
2. Het onderzoek is gedaan in een Nederlandse context;
3. Het onderzoek is maximaal vijf jaar oud;
4. Het onderzoek is uitgevoerd onder meerdere opleidingen.

Geanalyseerde onderzoeken

Na de selectie bleven dertien documenten over. Tien in hbo-context, twee in wo-context (beide rapportages vanuit één instelling) en één vanuit het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO). Van de tien onderzoeken in het hbo, zijn er zes in deeltijdcontext uitgevoerd, (drie landelijke evaluaties en drie instellingsevaluaties/onderzoeken), drie in zowel vol- als deeltijd- en één onderzoek in voltijdcontext. Van de twee onderzoeken in het wetenschappelijk onderwijs is niet te herleiden of het gaat om vol- of deeltijdstudenten.

WAT

WAAR

WANNEER

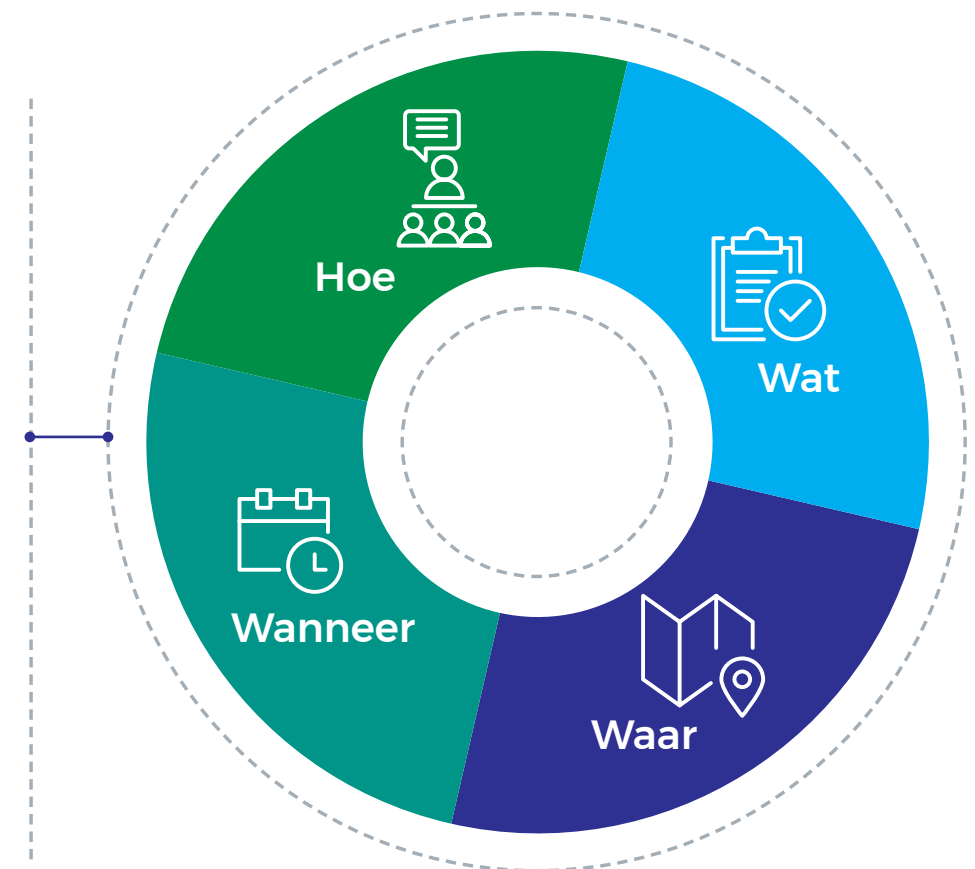
HOE

Analysekader

De uitgevoerde onderzoeken verschillen in (onderzoeks)context, omvang, focus en analysekader. Om trends en ontwikkelingen van deze studies inzichtelijk te maken is gekozen om vanuit één analysekader naar de onderzoeken te kijken. In navolging van Bolhuis et al. (2020) hanteren we het raamwerk van Jonker, März en Voogt (2018) van flexibiliteit in het curriculum. Dit is gebaseerd op onderstaande vier dimensies. Genoemde auteurs hebben deze dimensies vervolgens verbonden aan het curriculaire spinnenweb van Van den Akker (2003).

De vier dimensies zijn:

1. **Wat** - De *inhoud* van het leren. Dit heeft zowel betrekking op de inhoud van de opleiding, module, leeractiviteiten als de toetsing.
2. **Waar** - De *plaats* waar het leren plaatsvindt. Dit kan zowel online, op locatie (onderwijsinstelling of werkplek) als een mix van online en op locatie zijn.
3. **Wanneer** - De *tijdgerelateerde* zaken van het leren. Dit kan zowel met het tijdstip, de duur als ook met de volgorde van leren en toetsen te maken hebben.
4. **Hoe** - De *didactiek* van het leren. Dit heeft betrekking op alles wat met het didactisch concept te maken heeft, zoals type leeractiviteiten, groepering en docentrollen.

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Werkwijze

Voor de analyse zijn we als volgt te werk gegaan:

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Trends en ontwikkelingen studentbehoefte flexibilisering van het onderwijs

WAT

- Behoefte aan meer flexibiliteit, vooral in samenstelling vakkenpakket;
- Maar behoefte samenstelling eigen vakkenpakket varieert sterk;
- Deeltijd: aansluiten op ervaring en werkplek.

WAAR

- Meer plaatsafhankelijk studeren;
- Behoefte aan een mix van onderwijsvormen (online/op locatie).

WANNEER

- Studeren in eigen tempo belangrijk: zowel kunnen versnellen als vertragen;
- Behoefte aan meer mogelijkheden voor vrijstellingen als manier om te versnellen.

HOE

- Behoefte aan meer flexibiliteit, met name op toetsvormen;
- Meer mogelijkheden tot differentiatie van het onderwijs;
- Rol medestudent belangrijk, ook in een flexibele setting.

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Conclusie en aanbevelingen

In deze publicatie is vanuit het analysekader van Jonker en collega's (2018) gekeken naar de behoeften van studenten op het gebied van flexibilisering van het onderwijs. Uit het relatief beperkt aantal publicaties valt het volgende op.

De gewenste flexibiliteit is hoger dan de ervaren flexibiliteit, blijkt uit alle onderzoeken waar dat expliciet is gevraagd. Tegelijkertijd blijkt er een grote variatie in behoeften van studenten. Zo zijn er studenten die behoefte hebben aan heel veel flexibiliteit in de samenstelling van het studieprogramma. Maar er zijn ook studenten die deze behoefte niet hebben. De diversiteit in behoeften geldt voor zowel alle dimensies (wat, waar, wanneer en hoe) als voor de mate waarin. Dit toont aan hoe belangrijk het is om rekening te houden met de diversiteit van de doelgroep. We raden daarom aan om het onderwijs zó in te richten, met mogelijkheden voor gradaties van flexibilisering. Zo komt er diversiteit in het aanbod.

Verder zijn er relatief weinig beschikbare publicaties met rapportages over de studentbehoefte op het gebied van flexibilisering. Ons advies is om deze behoefte voor de eigen instelling op te halen. En dan niet alleen de behoefte van de huidige studenten, maar ook die van de aankomende studenten.

De Hogeschool Antwerpen (De Bruyne & Van den Broeck, 2020) heeft voor dat onderzoek een instrument ontwikkeld. Zij benoemen ook het belang van het gesprek met (aankomende) studenten om de studentbehoefte te achterhalen. De aanpak echter, hangt ook af van de grootte van het onderzoek. Respecteer in ieder geval de diversiteit van de doelgroep, luidt ook hun advies.

In Nederland hebben Hogeschool Windesheim en Hanzehogeschool Groningen gezamenlijk een meetinstrument ontwikkeld om de studentbehoefte in kaart te brengen. Ze borduren hiermee voort op het onderzoek van Windesheim (2020). Aan het raamwerk hebben ze een vijfde dimensie toegevoegd, namelijk 'wie'.

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Wat

De dimensie *wat* gaat over flexibiliteit in de inhoud van de studie. Dit kan betrekking hebben op de doelen van de opleiding, de samenstelling van het studieprogramma (leerplan, curriculum) of op de leerstof, opdrachten en toetsen in een module. In verschillende onderzoeken is de behoefte van studenten aan meer flexibiliteit op dit vlak in kaart gebracht, al verschilt de vraagstelling en komen niet alle hierboven genoemde aspecten aan bod. We lichten er een aantal uit.

Zelf vakkenpakket samenstellen

Uit een onderzoek van de Hogeschool van Amsterdam (HvA) onder voltijdstudenten (2019) blijkt dat 59% vindt dat het volgen van de eigen interesses in de studie mogelijk is, maar dat 57% behoefte heeft aan meer mogelijkheden. In een onderzoek uit 2016 onder vol- en deeltijdstudenten kwam deze behoefte ook al naar voren. Twee derde van de studenten gaf aan dat ze het een aantrekkelijke optie zouden vinden om zelf (een deel van) het vakkenpakket te kunnen samenstellen; 58% heeft hier zelfs veel behoefte aan.

Als redenen hiervoor noemen studenten onder meer dat dit de eigen verantwoordelijkheid, de motivatie en het plezier in de studie vergroot. Bovendien maakt dit een betere aansluiting van de studie op de vooropleiding mogelijk en biedt dit meer mogelijkheden voor onderscheiding op de arbeidsmarkt. Studenten zijn van mening dat meer keuzeruimte niet onbegrensde keuzevrijheid betekent. Bijna iedereen vindt dat een basispakket moet blijven bestaan. Over de verhouding tussen verplichte en keuzeonderdelen echter, verschillen de meningen. →

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Wat

Hoewel studenten in alle studiejaar graag keuzemogelijkheden wensen, blijken eerstejaarsstudenten vaker een voorkeur te hebben voor het volgen van een vast studieprogramma dan hoofdfasestudenten. Sommige studenten merken wel op dat de opleiding moet bewaken dat de keuzes relevant zijn, en van een goed niveau en goede kwaliteit. Begeleiding en voorlichting bij het maken van keuzes is daarbij belangrijk. Uit het HvA-onderzoek van 2019 blijkt dat 17% van de studenten behoefte heeft aan studieprogramma's met veel vrije ruimte. Terwijl de meeste studenten de voorkeur geven aan een keuze uit voorgestelde routes en keuzevakken of aan meer flexibiliteit in inhoud binnen de modules.

Kloof tussen huidige en gewenste flexibiliteit

Hogeschool Windesheim deed in 2020 onderzoek onder vol- en deeltijdstudenten naar de behoefte van studenten op de vier dimensies wat, waar, wanneer en hoe. Daarbij is ook de kloof in kaart gebracht tussen de huidige situatie en de gewenste situatie. Op alle dimensies en op alle onderzochte items bleek de behoefte aan flexibiliteit groter dan de ervaren flexibiliteit.

Op het gebied van het wat willen studenten vooral de volgende zaken meer met de opleiding mee bepalen: (1) vakkenpakket, (2) proeftentamen en (3) ervaring verzilveren. Meer flexibiliteit, maar in mindere mate, is gewenst ten aanzien van (4) inhoud colleges, (5) meenemen van leseenheden, (6) externe medebeoordelaar, (7) instapniveau en (8) certificaten per leseenheid. De kloof tussen huidige en gewenste flexibiliteit is het grootst bij de keuze van het vakkenpakket. →

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Wat

De overige geraadpleegde onderzoeken hebben betrekking op deeltijdstudenten. Een onderzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2019) over de behoefte aan maatwerk onder studenten van lerarenopleidingen stelt dat meer dan de helft van de studenten de mogelijkheid om praktijkopdrachten af te stemmen op (de inhoud van) het eigen werk, een belangrijke overweging noemt in de keuze voor een opleiding.

Landelijk experiment flexibele deeltijd

ResearchNed (2021) deed onderzoek naar de ervaringen met flexibele deeltijdopleidingen (experiment leeruitkomsten). Uitgangspunt in het experiment is dat deeltijdstudenten zelf meer de regie nemen over hun opleiding en in samenspraak met de opleiding komen tot een individueel studietraject. Uit het onderzoek blijkt dat studenten vaak hieraan moeten wennen. Volgens geïnterviewden maken studenten nog weinig gebruik van de flexibele componenten in de opleiding en hechten zij vaak waarde aan een voorgestructureerd programma. Begeleiding van studenten en stimulering van het maken van eigen keuzes blijken essentieel. Naarmate de docent beter in die rol en het flexibele onderwijsconcept zit, maken de studenten meer gebruik van de ruimte om het leertraject flexibel in te vullen. Ook blijkt volgens opleidingen, dat naarmate studenten langer studeren, ze vaker voor een flexibele invulling kiezen. →

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Wat

Uit een onderzoek tot slot onder deeltijdstudenten van de lerarenopleidingen van de HvA (2018), komt naar voren dat de gewenste inhoudelijke flexibiliteit groter is dan de ervaren flexibiliteit, op de volgende twee punten. Zij wensen dat meer rekening wordt gehouden met het startniveau bij de inhoud van het onderwijsaanbod en met het startniveau van de toetsing.

Wat: trends en ontwikkelingen

Concluderend halen we de volgende tendensen uit deze uiteenlopende studies:

- De gewenste flexibiliteit is groter dan de ervaren flexibiliteit, blijkt uit alle onderzoeken waar dit is gevraagd. Studenten ervaren vaak wel dat er mogelijkheden zijn, maar hebben behoefte aan meer.
- De wens om meer je eigen vakkenpakket samen te stellen, komt in twee onderzoeken als een van de belangrijkste inzichten van alle onderzochte dimensies en items naar voren (Windesheim 2020, HvA 2016). De behoefte hieraan is niet voor alle studenten even groot. Er zijn studenten die veel meer flexibiliteit op dit punt wensen terwijl andere studenten hier nauwelijks of in zeer bescheiden mate behoefte aan hebben.
- Uit verschillende studies onder deeltijdstudenten blijkt dat de mogelijkheid tot aansluiting op de eigen ervaring en werkplek in een behoefte voorziet.
- De verschillende onderzoeken bieden wel zicht op (diverse aspecten van) behoeftes van studenten, maar vaak niet op het waarom van studenten aan die behoeftes.

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Waar

De dimensie *waar* gaat over flexibiliteit van de plaats waar het leren plaatsvindt. Dit kan de locatie van het leren zijn, zoals online, bij de onderwijsinstelling of op de werkplek. Ook kan het de locatie zijn waar de toetsing plaatsvindt. Binnen de verschillende onderzoeken, allemaal voor de coronapandemie uitgevoerd, is een aantal behoeften geuit. Vanwege de onderwijservaringen tijdens de pandemie, kunnen deze behoeften nu anders zijn. Met die kennis in ons achterhoofd, lichten we op deze plek een aantal inzichten uit de geraadpleegde onderzoeken en evaluaties uit.

Uit onderzoek onder potentiële deeltijdstudenten bij de Hanzehogeschool (2019) blijkt dat deze groep bij hun studiekeuze vooral kijkt naar een mix van studievormen (online/op locatie), in plaats van de specifieke plek waar het studeren plaatsvindt. Onder de zittende deeltijdstudenten van diezelfde hogeschool verschillen behoeften tussen opleidingen. Zij hebben onder meer behoefte aan het zelf bepalen van de plek waar de toetsing plaatsvindt, (extra) mogelijkheden tot leren op de werkplek of aan opheffing van de aanwezigheidsplicht bij (delen van) het onderwijs.

Groepsgevoel belangrijk

Binnen het onderzoek onder deeltijdstudenten van de educatieve opleidingen van de HvA (2018), blijkt dat studenten meer behoefte hebben aan flexibiliteit van het leren dan werd aangeboden ten tijde van het onderzoek. Als deze mogelijkheden meer worden aangeboden, vinden studenten het groepsgevoel en het in contact blijven met (mede)studenten belangrijk. Ze vrezen dat meer flexibiliteit in de dimensie waar, invloed heeft op het 'thuis voelen' bij de opleiding(en). Naast de locatie van het leren hebben ze ook behoefte aan meer flexibiliteit in de locatie waar de toetsing plaatsvindt. →

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Waar

Het onderzoek van ResearchNed (2021) gaat niet in op expliciete behoeften van studenten over de plaats van het leren. Wel geven studenten aan het online leren (84%) en werkplek-leren (61%) als mogelijkheden te ervaren. Ten aanzien van een mix van studievormen vindt 68% van de respondenten een combinatie van werkend, online en klassikaal leren belangrijk tot heel belangrijk.

Delen van andere opleidingen volgen

Studenten uit zowel vol- als deeltijdopleidingen van de HvA (2016) vinden plaats-onafhankelijker studeren een aantrekkelijke optie. 58% van de ondervraagden heeft deze behoefte. Ze zien mogelijkheden voor het online volgen van colleges, minder aanwezigheidsplicht en zelf kunnen kiezen bij welke groep (of klas) je onderwijs volgt. Ook in dit onderzoek uiten studenten hun zorgen over het mogelijk gevolg, namelijk dat minder sociale contacten ontstaan. Voor een bepaalde groep studenten is ook juist het klassikaal studeren van belang. Daarnaast geeft 64-78% aan behoefte te hebben om delen van andere opleidingen te volgen. Zowel binnen het HvA-aanbod (54%) als daarbuiten (percentages variëren per studiejaar; tussen 11% en 23%).

In het onderzoek van Windesheim (2020) uiten studenten vooral behoeften aan meer flexibiliteit ten aanzien van de leslocatie. Welke onderliggende motieven studenten hier hebben wordt niet verder toegelicht. →

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Waar

Afsluitend kunnen we vaststellen dat naast de bovengenoemde trends en geuite behoeften, er nog weinig zicht is op de specifieke beweegredenen om behoefte te hebben aan een specifieke plaats. Dat geldt ook voor de samenhang tussen de behoefte aan plaats en leerinhouden, leeractiviteiten en toetsing. Meer inzicht in de relatie tussen flexibiliseringsbehoefte binnen de dimensie waar, in relatie tot specifieke opleidingen en het (toekomstige) beroepenveld, kan ook niet uit geraadpleegde onderzoeken worden gehaald.

Waar: trends en ontwikkelingen

Op basis van bovenstaande onderscheiden we de volgende tendensen:

- Studenten hebben behoefte aan een mix van onderwijsvormen (Hanzehogeschool 2019; ResearchNed 2021).
- Studenten hebben behoefte aan meer plaatsonafhankelijk studeren (Hanzehogeschool 2019; HvA 2016; Windesheim 2020).

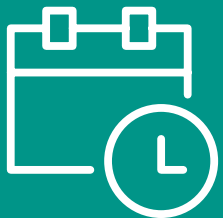
WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Wanneer

De dimensie *wanneer* gaat over flexibiliteit in tijd. Dat kan zowel gaan over het tijdstip en de tijdsduur van leren en toetsen als over de volgorde van studieonderdelen of leeractiviteiten. In alle verzamelde onderzoeken komt de behoefte van studenten aan meer flexibiliteit in tijd aan de orde. De vraagstelling verschilt echter en niet alle genoemde aspecten van de dimensie tijd komen in de onderzoeken aan bod. Het volgende valt op.

Studietempo

Volgens onderzoek van de HvA (2016) blijkt studietempo een van de belangrijkste aspecten te zijn waarop studenten meer flexibiliteit wensen. Er is grote behoefte aan mogelijkheden om de studie te kunnen versnellen, maar ook om deze te kunnen vertragen. Dit geldt zowel voor vol- als deeltijdstudenten. 71% vindt versnellen een aantrekkelijke optie; 43% vindt (tijdelijk) kunnen vertragen een aantrekkelijke optie. Voor eerste- en tweedejaarsstudenten ligt dit laatste percentage hoger dan voor ouderejaarsstudenten. Sommige studenten merken daarbij op dat het studeren in eigen tempo niet ten koste mag gaan van de kwaliteit van het onderwijs. Een keerzijde kan namelijk zijn dat de (ervaren) studielast vergroot en het groepsgevoel vermindert. Daarnaast wordt de mogelijkheid om zelf je rooster te kunnen samenstellen vaak door studenten genoemd als een belangrijke wens. →

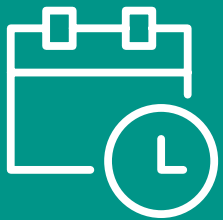
WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Wanneer

Het onderzoek van Windesheim (2020), onder zowel vol- en deeltijdstudenten als duale studenten toont aan dat studenten, ten opzichte van de huidige situatie, meer flexibilisering wensen op het gebied van (1) studietempo, (2) schuiven in het rooster, (3) inschrijven voor losse eenheden, (4) toetsmomenten, (5) inleverdata/deadlines, (6) startmomenten van leseenheden en (7) startmaand van de studie.

Deeltijdstudenten: moment van studeren belangrijk

De onderzoeken onder deeltijdstudenten leggen vaker de nadruk op het moment van studeren. In het onderzoek van ResearchNed (2021) bijvoorbeeld geeft 70% van de respondenten aan het belangrijk tot heel belangrijk te vinden om het studietempo zelf te bepalen. Terwijl minder dan de helft van dezelfde participanten (44%), het belangrijk tot heel belangrijk vindt om de modules in een zelfgekozen volgorde te volgen. Verder blijkt dat 74% het vooral belangrijk vindt om de opleiding snel te doorlopen.

Dat zien we ook in het onderzoek van de Hanzehogeschool Groningen (2019), 67,9% procent van de studiekeziers vindt het belangrijk om het eigen studietempo te bepalen. Dit geldt voor het versnellen, vertragen als ook voor het tijdelijk pauzeren van de studie. Onder de deeltijdstudenten van de educatieve opleidingen van HvA (2018) wordt deze behoefte ook geuit, waarbij geldt dat de wens voor flexibilisering hoger is dan hetgeen dat op het moment van het onderzoek geboden wordt. Tegelijkertijd geven studenten ook aan behoefte te hebben aan regelmaat, deadlines en structuur. →

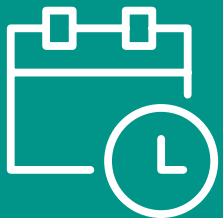
WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Wanneer

Tot slot toont het onderzoek van OCW (2019) onder deeltijdstudenten van lerarenopleidingen aan dat de mogelijkheid van vrijstellingen en de omvang van het programma dat nog moet worden afgelegd, belangrijke overwegingen zijn in de keuze voor een opleiding.

Wanneer: trends en ontwikkelingen

Op basis van bovenstaande halen we de volgende tendensen naar voren:

- Mogelijkheid tot beïnvloeding van het studietempo komt in bijna alle onderzoeken naar voren als een belangrijke wens. Zowel versnelling als ook vertraging worden gezien als gewenste opties. Dat geldt voor vol- en deeltijdstudenten.
- Ruim twee derde van de ondervraagde studenten geeft in diverse onderzoeken aan dat de mogelijkheid tot studeren in eigen tempo voor hen belangrijk is (Hanzehogeschool, 2019; HvA, 2016; ResearchNed, 2021; Windesheim, 2020). Daarmee behoort dit aspect, samen met de wens om meer je eigen vakkenpakket samen te stellen, tot de belangrijkste behoeften van studenten wat betreft flexibiliteit in de studie.
- Uit onderzoeken onder deeltijdstudenten blijkt bovendien de behoefte aan mogelijkheden voor het verkrijgen van vrijstellingen voor reeds verworven competenties (bijvoorbeeld via eerdere opleidingen en/of werkervaring). Zo kunnen zij hun studietempo versnellen.

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Hoe

De dimensie *hoe* gaat over flexibiliteit in de manier waarop het onderwijs wordt aangeboden. Dit kan betrekking hebben op leeractiviteiten, studievormen, toetsvormen et cetera. Diverse onderzoeken bevatten aanknopingspunten over deze vormgeving van het onderwijs. De inzichten worden mede bepaald door de focus en onderzoeksopzet van de specifieke onderzoeken en evaluaties. We lichten er een aantal uit.

Zelf toetsvorm kiezen

Uit het HvA (2016) onderzoek onder vol- en deeltijdstudenten komt naar voren dat 29% het aantrekkelijk vindt om zelf de toetsvorm te kunnen kiezen. In een recenter onderzoek onder voltijdstudenten van de HvA uit 2019, blijkt dat 58% behoefte heeft aan kortdurende extra activiteiten (masterclasses, workshops, debatten en presentaties uit het werkveld). Behoeften aan studie- of toetsvormen zijn niet onderzocht.

Door Wageningen University & Research (2021) is in het kader van studentmobiliteit onderzoek gedaan naar de behoeften van studenten over de vorm waarop ze onderwijs ontvangen. Praktische facilitering speelt voor studenten namelijk een belangrijke rol. Volgens hen kan het gebruik van online of opgenomen lessen een bijdrage leveren aan de bevordering van studentmobiliteit. →

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Hoe

Uit het onderzoek binnen Windesheim (2020) blijkt dat studenten meer behoefte hebben aan flexibilisering dan ze op het moment van het onderzoek ervaren. Dit is op het gebied van (1) inhoud van de studiebegeleiding, (2) werkvorm, (3) niveaubepaling groepen, (4) studiebegeleider, (5) lesvorm, (6) leermiddelen en (7) toetsvormen. De precieze wijze waarop deze behoeften tot uiting kunnen komen worden niet benoemd.

Inzichten via de student journey

Binnen de Hogeschool Utrecht (2020) zijn in het kader van onderzoek naar de 'student journey' inzichten opgedaan over de leeractiviteiten en studie- en toetsvormen. Studenten uiten behoefte aan contact met ervaringsdeskundigen uit andere cohorten, zodat ze (o.a.) meer inzicht krijgen op de mogelijkheden. Daarnaast wensen zij meer gedifferentieerd onderwijs, zodat het leerpad en de toetsing beter aansluiten op (voor) kennis van de studenten. Ze hebben behoefte aan meer toetsmogelijkheden en -momenten (dit hoort ook bij de dimensie wanneer). Ten aanzien van uitvoering van het onderwijs willen studenten graag dat colleges voor iedereen toegankelijk zijn en dat er webinars over opleidingen heen worden verzorgd.

Uit het onderzoek van ResearchNed (2021) onder deeltijdstudenten blijkt dat studenten het studeren in groepen als een prettige studievorm ervaren. Ook waarderen ze het combineren van leren op locatie, online en op de werkplek. →

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Hoe

Om meer zicht te krijgen op het hoe is het nodig om de samenhang tussen het wat, waar en wanneer mee te nemen. Welke didactische keuzes dragen bij aan de inhoudelijke, tijds- en locatievoorkeuren van studenten?

Hoe: trends en ontwikkelingen

Op basis van bovenstaande onderscheiden we de volgende tendensen:

- Studenten uiten de behoefte aan (meer) flexibiliteit wat betreft didactiek, waarbij vooral toetsvormen vaak genoemd worden.
- Studenten hebben behoefte aan meer mogelijkheden tot gedifferentieerd onderwijs, zodat leerpaden en toetsing aansluiten op hun voorkennis.
- Ook in een flexibele setting vinden studenten de rol van hun medestudenten belangrijk, zowel in het leerproces als om ervaringen op te doen.

WAT

WAAR

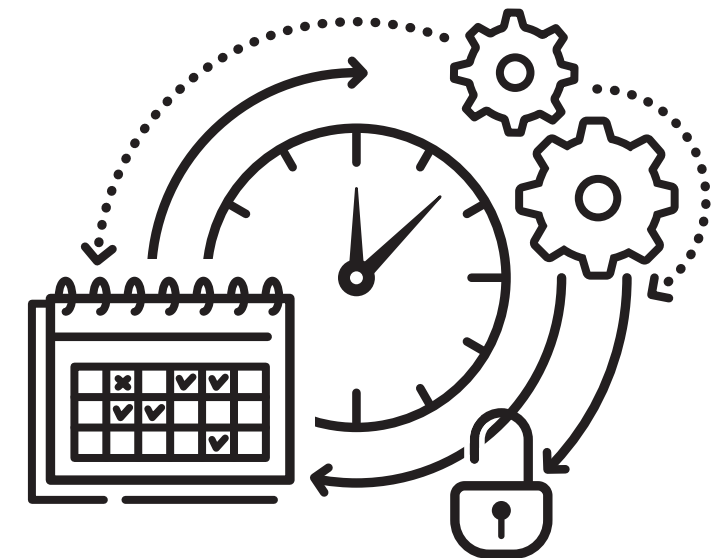
WANNEER

HOE

Zelf aan de slag

Er zijn verschillende manieren om de studentbehoefte in kaart te brengen, denk aan de FlexScan van CINOP, de FlexistAP van Hogeschool AP (Antwerpen) of de vragenlijst vanuit Hogeschool Windesheim en Hanzehogeschool Groningen. Bij het inventariseren raden we aan om rekening te houden met de diversiteit van de doelgroep, denk aan werkende studenten, studenten met een functiebeperking, zorgtaken en/of met een vluchtelingenstatus.

Neem voor het afnemen van de vragenlijst vanuit Hogeschool Windesheim contact op met Erik Bolhuis (e.bolhuis@windesheim.nl).

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Referentielijst

Instelling	Jaartal	Context	Onderzoekstypering	Auteurs
Erasmus Universiteit Rotterdam, School of Economics ³	2019	Hbo/deeltijd	Mixed (N=onbekend)	Ockham IPS
Hanzehogeschool Groningen	2019	Hbo/deeltijd	Mixed methods (N=136)	Jager & Snippe
Hogeschool van Amsterdam	2016	Hbo/voltime en deeltijd	Kwantitatief (N=413)	Van Teeffelen & McDougal
Hogeschool van Amsterdam	2018	Hbo/deeltijd educatieve opeidingen	Mixed methods (N=84; N=9)	Van Diepen & Reumerman
Hogeschool van Amsterdam	2019	Hbo/voltime	Kwantitatief (N=660)	Hamelink & Van Teeffelen
Hogeschool Utrecht	2020	Hbo/beide	Onbekend	Hogeschool Utrecht
Hogeschool Windesheim	2020	Hbo/voltime, deeltijd en dual	Kwantitatief (N=5125)	Bolhuis, Van der Knaap, Petter-Mikx, Jansen, Te Wierik, & De Graaf
Interstedelijk Studenten Overleg ⁴	2020	Hbo/wo/beide	Zes personas	Interstedelijk Studenten Overleg
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	2019	Hbo/deeltijd	Mixed methods (N=4831)	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ResearchNed	2019	Hbo/deeltijd	Mixed methods (N=3054)	Van Casteren, Jansen, Van Essen, & Warps
ResearchNed ²	2021	Hbo/deeltijd	Mixed methods (N=2619)	Van Casteren, Janssen, Brukx, & Vroegh.
Wageningen University & Research ¹	2021a	Wo/onbekend	Kwalitatief (N=9)	Wageningen University & Research
Wageningen University & Research	2021b	Wo/onbekend	Kwalitatief (N=9)	Wageningen University & Research

¹ Bij analyses is alleen de eindrapportage meegenomen.

² De rapporten van Wageningen University & Research gaan over hetzelfde onderzoek.

³ Onderzoek richt zich vooral op de organisatie en financiële uitdagingen.

⁴ Betreft personas van studenten over studentsucces, met ook uitspraken over flexibilisering.

WAT

WAAR

WANNEER

HOE

Bronnenlijst

Van den Akker, J. J. H. (2003). Curriculum perspectives: An introduction. In J. J. H. Van den Akker, W. Kuiper, & U. Hameyer (Eds.), *Curriculum landscapes and trends* (pp. 1-10). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Bolhuis, E., Van der Knaap, G., Petter-Mikx, E., Jansen, P., Te Wierik, M., & De Graaf, S. (2020). Mag ons hoger beroepsonderwijs wat meer flexibel? *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, 38(1), 41-60.

De Bruyne, E., & Van den Broeck, E. (2020). Referentiekader voor flexibilisering in het hoger onderwijs. AP Hogeschool Antwerpen.

Hamelink, K., & Van Teeffelen, C. (2019). *Onderzoek naar keuzemogelijkheden in de opleiding: Een kwantitatief onderzoek onder het HvA-studentenpanel in opdracht van de Hogeschool van Amsterdam*. Ruigrok Netpanel.

Hogeschool Utrecht (2020). *Ik kies mijn eigen leerroute*. Hogeschool Utrecht.

Interstedelijk Studenten Overleg (2020). *Wat betekent studentsucces? Een verkenning aan de hand van verschillende studentverhalen*. Interstedelijk Studenten Overleg.

Jager, H., & Snippe, M. (2019). *Rapportage II: Onderzoek flexibilisering deeltijdonderwijs Hanzehogeschool Groningen*. Hanzehogeschool Groningen.

Jonker, H., März, V., & Voogt, J. (2020). Curriculum flexibility in a blended curriculum. *Australian Journal of Educational Technology*, 36(1), 68-84.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2019). *Maatwerk voor aankomende leraren: Een onderzoek naar maatwerk in deeltijd lerarenopleidingen*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Ockham IPS (2019). *Evaluatie experiment flexstuderend*. Erasmus Universiteit Rotterdam, Erasmus School of Economics.

Van Casteren, W., Janssen, B., Van Essen, M., & Warps, J. (2019). *Tussenevaluatie experimenten vraagfinanciering en flexibilisering deeltijd en duaal hoger onderwijs*. Nijmegen: ResearchNed.

Van Casteren, W., Janssen, B., Brukx, D., & Vroegh, T. (2021). *Evaluatie experimenten leeruitkomsten deeltijd en duaal hoger onderwijs*. ResearchNed.

Van Diepen, M., & Reumerman, R. (2018). *Maatwerk? Met mate! Onderzoek naar flexibilisering van deeltijdopleidingen van de Faculteit Onderwijs en Opvoeding*. Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding, Hogeschool van Amsterdam.

Van Teeffelen, C., & McDougal, F. (2016). *Flexibilisering van het onderwijs: Een kwantitatief onderzoek naar de behoeften van HvA-studenten*. Ruigrok Netpanel.

Wageningen University & Research (2021a). *Student Experience: Student Mobility - One pager*. Wageningen University & Research.

Wageningen University & Research (2021b). *Student Experience: Student Mobility - Outcomes*. Wageningen University & Research.

Niet geanalyseerd: Kleijn, I., & De Vries, M. (2020). *Klantreizen nu en in 2030: Ervaren dienstverlening Leven Lang Ontwikkelen Student*. De Haagse Hogeschool.

Colofon

Flexibilisering in het hoger onderwijs: studentbehoefte

Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT – Zone Flexibilisering van het onderwijs

Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT

Werkgroep onderwijskundige vraagstukken

Tjark Huizinga	Hogeschool Saxion
Sarah de Vries	Wageningen University&Research
Menno de Vos	Hotelschool The Hague
Lucie te Lintelo	Hogeschool van Amsterdam
Sam Stuijver	Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT

Redactie

Nicole Bakker

2022

Op deze uitgave is de Creative Commons Naamsvermelding 4.0-licentie van toepassing. Maak bij het gebruik van dit werk vermelding van de volgende referentie: Huizinga, T., De Vries, S., De Vos, M., Te Lintelo, L., Stuijver, S. (2022). Flexibilisering in het hoger onderwijs: studentbehoefte. Utrecht: Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT.

Meer informatie en onze publicaties vind je op
www.versnellingsplan.nl